

Nieuwsbrief

Young Energy Specialists and Development Co-operation

Volume 3, issue 4

September 1998

INHOUD

- 1 Voorwoord
- 2 Aankondiging
- 3 Beschrijvingen
- 4 Komende activiteiten

Lezingencyclus

EPIC & ELEGY ON ENERGY

Het is weer zover: YES-DC organiseert een aantal "bijzondere" lezingen voor en door leden! "Bijzonder, bijzonder, wat is hier bijzonder aan?" Nou, om het simpele feit dat veel leden enige tijd geleden te kennen hebben gegeven wat meer te weten te willen komen over praktische werkervaringen van YES-DC leden: deze lezingencyclus speelt hier direct op in. Mensen die aan het begin van hun "loopbaan" staan, mensen die nog twijfelen of ze hun heil in een ontwikkelingsland moeten zoeken, mensen die misschien geen compleet beeld hebben van wat ze wellicht te wachten staan als ze zich storten op het thema 'energie en ontwikkelingslanden', mensen die meer willen weten wat het is om een baan op beleidsniveau of implementatieniveau te hebben.... wat jullie redenen ook geweest moge zijn, feit is dat jullie wat praktische verhalen wilden aanhoren van YESsers die hierover iets te vertellen hebben.

Vandaar dus, dat wij besloten hebben een lezingencyclus te organiseren met het thema: Epic & Elegy on Energy. Vrij vertaald betekent dit dat je alle hoogtepunten en frustraties, opgedaan tijdens je praktische werk of afstuderen, met ons kan delen.

Met de eerste oproep om sprekers te werven die voor deze lezingencyclus hun bijdrage wilden leveren, hebben wij tevens flink wat reacties gehad van mensen die aangaven waar ze in geïnteresseerd waren. De toppers hierbij zijn verbonden met de thematische gebieden als: het gebruik van Solar PV (met name in combinatie met Solar Home Systems) in ontwikkelingslanden: hoe functioneren deze systemen, en hoe zit het met andere technologieën die voorhanden zijn?;

beleidsvorming versus consumentenbelang (kennelijk impliceert dit een tegenstrijdig belang..!): in hoeverre wordt en kan er rekening worden gehouden met de eindgebruiker?

hoe hebben YESsers hun afstuderen beleefd: waar zijn ze op afgestudeerd en hoe hebben ze dit praktisch ervaren? Wat zijn hun verwachtingen geweest, en wat is daarvan tot nu toe uitgekomen?

klimaatveranderingen, broeikaseffecten, Joint Implementation... met andere woorden: projecten in Midden- en Oost Europa en Latijns- en Midden Amerika: hoe gaat dat?

In deze lezingencyclus komen in totaal 9 mensen aan het woord die hun succesverhalen en teleurstellingen verwoorden omtrent hun persoonlijke ervaringen met één, of een combinatie, van bovenstaande thema's / activiteiten.

Dat deze thema's, en de invulling daarvan, ruim wordt geïnterpreteerd, blijkt uit het feit dat de meest uiteenlopende presentaties gepland staan. Zo vinden er interessante afwegingen plaats tussen theorie en praktijk, wordt er gebalanceerd tussen serieus en ludiek, wordt woordend verhaal afgewisseld met beeldend materiaal...

En natuurlijk is er de gelegenheid om weer eens wat banden aan te halen, wat smoeien in levende lijve te zien, en na afloop een borrel of iets anders te pakken... De lezingen vinden plaats op 13 oktober, 27 oktober, en 10 november (zie het bijgevoegde programma-overzicht). Ik hoop dat de inspanningen van de mede-organisatoren André de Boer en Deirdre Vos niet onbeloond blijven, en hoop velen van jullie tijdens één of meerdere lezingen te zien!

LEZINGENCYCLUS 'EPIC & ELEGY ON ENERGY'

WAAR

Pax Christie Zalencentrum
Hoog Catherijne
Godebaldkwartier 74
Utrecht
3 minuten lopen van Utrecht CS)

WANNEER

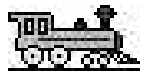
Op dinsdag 13 oktober 1998 (zaal 6)
Op dinsdag 27 oktober 1998 (zaal 4)
Op dinsdag 10 november 1998 (zaal 4)

AGENDA

19:00 uur: opening en ontvangst
19.30 uur: eerste presentatie
20.00 uur: tweede presentatie
20.30 uur: koffie / thee
20.45 uur: derde presentatie
21.15 uur: discussie
22.00 uur: sluiting, tevens begin van de avond...

ROUTE

Vanaf de stationshal loop je richting centrum (uitgang Vredenburg). Je neemt de tweede wandelpromenade naar rechts (bij de modewinkel 'ZIJ') en dan loop je recht op de ingang van Pax af.

Volg de borden Utrecht Centrum, Hoog Catherijne. Parkeer in de parkeergarage Moreelsepark en loop rechtuit richting stationshal. Bij de viswinkel sla je rechtsaf, recht op Pax af.

DINSDAG 13 OKTOBER 1998

Patrick van de Rijt

"Partners in rurale elektrificatie: produceren voor of door ontwikkelingslanden?"

Als ex-ECN-er, en momenteel werkzaam bij Shell Solar in Helmond, heeft Patrick al enige tijd ervaring opgedaan met opzet en implementatie van rurale elektrificatie-projecten. Zijn ervaring is dat buitenlandse partners bij rurale elektrificatie-projecten steevast met de wens komen om zoveel mogelijk onderdelen lokaal te produceren. "Deze wens is legitiem, maar verhoudt zich slecht tot belangen aan Nederlandse zijde." Voor de Nederlandse projectpartners worden de mogelijkheden om winst te maken verkleind, en het garanderen van een zekere kwaliteit is veelal een probleem. Bij projecten die door de Nederlandse overheid worden gesubsidieerd, wordt vaak een ondergrens geëist voor het Nederlands aandeel. Hoe kan deze impasse worden doorbroken?

Marcel van der Maal

"Warmte-kracht koppeling in de Indiase suikerindustrie"

Marcel heeft tijdens zijn afstuderen onderzoek gedaan naar het gebruik van Warmte-Kracht Koppeling (WKK) voor de productie van elektriciteit in India. Hiervoor heeft hij gestort op het gebruik van het restproduct wat vrijkomt bij de suikerproductie: bagasse. Hoe werkt deze techniek, en, zijn er in India überhaupt wel mogelijkheden om deze techniek praktisch toe te passen in de electriciteitssector? Naast een beschrijving van de marktmogelijkheden in India, de relevante spelers, en eventuele barrières voor marktintroductie, wordt ook een doekje opgedaan over Marcel's persoonlijke ervaringen als student / afstudeeronderzoeker: wat zijn zijn positieve en negatieve ervaringen? Was het het waard? Het geheel balancerend, durft hij tot een eindconclusie te komen...

Angèle Reinders

"Light in the desa: Het gebruik van solar home systems in Indonesië"

Solar Home Systems werden in 1988 voor het eerst in Indonesia geïntroduceerd, in het dorp Sukatani. Momenteel zijn zo'n 500.000 systemen wereldwijd geïnstalleerd, en toch is er weinig informatie voorhanden omtrent het praktisch functioneren van Solar Home Systems op de lange termijn. Angèle Reinders bezocht dit pilot project in 1997 om samen met LSDE-BPPT (het Indonesische Ministerie van Technologie) een onderzoek te doen naar het functioneren van deze systemen. Naast de technische analyse, werd ook de eindgebruiker gevraagd naar zijn (on)tevredenheid met het systeem.

De presentatie van Angèle wordt geprikkeld door de stelling: 'A SHS should serve a user' instead of 'a user should serve a SHS', en het geheel wordt opgeluisterd door een dia-presentatie. Deze laatste geniet overigens faam: hij is afgelopen juni te zien geweest op de Pasar Malam Besar in Den Haag, en wordt momenteel als demonstratie-materiaal gebruikt...!

DINSDAG 27 OKTOBER 1998

3

Arjan Visser

"Huishoudelijk energiegebruik in de B-landen"

Arjan Visser, momenteel werkzaam bij Projectbureau Energie 2050 in Brabant, zal de focus van zijn lezing leggen op huishoudelijk energiegebruik. Hierbij wordt, wellicht vanuit een westers perspectief, gekeken naar de verschillende "niveaus" van energieproblematiek die zich voordoen in landen met een verschillend ontwikkelingspeil. Aan de hand van zijn ervaringen in drie B-landen (naast zijn ervaring met die van de "B" van "Brabant") tracht hij aanschouwelijk te maken wat de relatie is tussen ontwikkelingspeil en de huidige en verwachte beschikbaarheid van energiedragers.

Tevens probeert hij een soort kader te scheppen voor de Energy 4 Life Discussie die binnen YES-DC is opgezet. Actueel dus!

Casper Samplonius

"Kinderen in Tanzania"

Zijn afstudeeronderzoek heeft Casper gedaan in Dar-es-Salaam, Tanzania. Een beproeving op vele vlakken. Hij beschrijft zijn manier van werken in een cementfabriek, de samenwerking met collega's, het doen van een energy audit, het volgen en analyseren van het productieproces, en het feit dat hij zich op tijden geconfronteert zag met de onmogelijkheid meer kennis te kunnen vergaren.... kun je dan andere bronnen aanboren?

Ook op het vlak van integratie in de Tanzaniaanse cultuur zal Casper een kleurrijk doekje uiteen doen. Hij verkeerde in de unieke situatie met vrouw en kind naar de Haven van de Vrede te reizen, en nestelde zich daar in eerste instantie op drie uur reizen afstand (enkele reis!) van zijn werkplek. Een optie is dan om een huisje te huren met je gezin, dichterbij de fabriek. Daar kwam hij voor andere verrassingen te staan...

Jeanette Scherpenzeel

"Anaerobe waterzuiveringsinstallaties in de koffie-industrie in Costa Rica"

BTG (Biomass Technology Group) heeft samen met "Amanco de Costa Rica" een anaeroob waterzuiveringssysteem ontwikkeld ter behandeling van afvalwater in de koffie-industrie in Costa Rica. Tijdens dit proces zetten micro-organismen de vervuulende organische stoffen in het water (COD) om in biogas. Het gas wordt opgevangen en gebruikt voor de opwekking van energie. Mede hierdoor zijn de systemen een rendabele investering voor de koffieproducenten. Momenteel zijn 9 installaties in gebruik, waarvan er 5 deels gefinancierd zijn door een (start)subsidie van de Nederlandse overheid in het kader van de JI-proefprojecten.

Tijdens haar presentatie zal Jeanette een video vertonen over het verwerkingsproces van de koffiebes. Er zal uitleg worden gegeven over de waterzuiveringssystemen, de productie van biogas, en de opwekking van energie uit dit gas. Na deze inleidende video zal ze dieper ingaan op onder andere energie en JI aspecten van de installaties, alsmede de commercialisering van de installaties.

DINSDAG 10 NOVEMBER 1998

Balthasar Klimbie

"Zin of onzin om te investeren in Oost-Europa?"

In de afgelopen jaren heeft het Centrum voor Energiebesparing en schone technologie (CE) een aantal projecten uitgevoerd in/ met Oost-Europese landen.

Eén van de conclusies die daaruit getrokken is, is dat het geen zin heeft om vanuit een Europees onderzoeksprogramma een project op te starten als de lokale bevolking te weinig mogelijkheden heeft om zelf sturing te geven aan de onderwerpen.

Als medewerker bij CE zal Balthasar dit wellicht in zijn eigen portefeuille gaan voelen: de komende maand wordt er binnen het CE een interne discussie gehouden over de vraag of zij verder moeten gaan met internationale projecten. Is CE zo idealistisch dan? Voors, tegens.. aspecten die in de overweging aan bod komen worden tijdens de presentatie besproken.

Jeroen van der Linden

"Duurzame energie in New York, en omstreken"

Wat doe je als je de kans krijgt om naar de wereldstad New York te gaan, en tegelijkertijd professioneel een steentje kunt bijdragen aan de verspreiding van duurzame energie in met name Zuid-Afrikaanse landen en Azië? Gaan natuurlijk! Maar wat betekent werken bij de UNDP nu eigenlijk in woord en daad? Practise what you preach... tijdens deze presentatie zet Jeroen het standpunt van de UNDP inzake duurzame energie uiteen, en koppelt dit aan zijn praktische werkervaringen met deze multi-nationale organisatie. Tevens wordt gekeken naar de behaalde resultaten en effectiviteit van de implementatie van sommige programma's.

Tot slot wordt uiteengezet hoe er binnen de UN wordt omgegaan met verschillende werk- en leefculturen. Komt de verscheidenheid aan culturele origines de samenwerking en wederzijds begrip juist ten goede, of niet?

Jan-Willem Martens

"Duurzame energie-ontwikkeling in ontwikkelingslanden: Institutionele concepten"

Ook Jan-Willem is enige tijd werkzaam geweest bij de UN. Kersvers terug vertelt hij over zijn ervaringen met het FINESSE (Financing Energy Services for

Small-scale End-users)-programma. Dit programma beoogt duurzame energie betaalbaar te maken voor de lagere inkomens-groepen in o.a. Zuid-Afrikaanse landen (de z.g. SADC-regio). Aan de hand van het FINESSE-project in de SADC regio, welke wordt uitgevoerd door de UNDP met financiële ondersteuning van de Nederlandse Overheid, wordt aangegeven binnen welke institutionele kaders duurzame energie zich marktgericht kan ontwikkelen.

Daaropvolgend wordt door middel van een beschrijving van een case-studie in Kiribati (vlakbij de Fiji-eilanden gelegen) een alternatieve vorm van duurzame energie-ontwikkeling toegelicht: rurale electrificatie met PV, actief in beheer van electriciteitsbedrijven.

4

C O L O F O N

This newsletter is published by:

**YES-DC
PO Box 2802
3500 VG Utrecht
the Netherlands**

Questions, remarks, ideas or any other correspondence or contact with the editors, please contact Wim Klunne

**e-mail: klunne@itc.nl
tel: 053-4874 218
Fax: 053-4874 399**

IN HET VERSCHIET

Versillende enthousiaste mensen binnen YES-DC zijn druk bezig met de organisatie van allerlei nieuwe activiteiten, lezingen, uitstapjes, e.d. Naast de lezing die Wim van Nes op 24 september j.l. gaf over het Biogas Support Programme in Nepal, staan er nog flink wat andere activiteiten op stapel, die op de korte en middellange termijn zullen gaan plaatsvinden. Om je een idee te geven:

Excursie naar Free Energy Europe (FEE), Frankrijk.

Deze excursie wordt geleid door Frank van der Vleuten (inmiddels werkzaam bij FEE in Eindhoven). Op vrijdag 2 oktober zullen we vertrekken naar de FEE fabriek in Lens, Frankrijk. Deze fabriek produceert amorf Silicium zonnepanelen. Er zal een rondleiding door de fabriek gegeven worden, waarbij het productieproces wordt besproken, en aandacht wordt geschonken aan de toepassingen van dit amorf type zonnepanelen. Daarna kun je óf terug naar NL, óf gezellig de zaterdag in

Parijs doorbrengen...

Debat Buitenlandse Studenten.

Het idee om een debat met buitenlandse studenten en YES-DC te organiseren rond een specifiek, nog nader te bepalen thema rond energie, gaat steeds concretere gestalten aannemen. Nadere info volgt.

Excursie naar Kalkar, Duitsland.

Op de locatie van deze voormalige superreactor is nu een pretpark verzeen. De excursie zal ons, naast een rondtrip door het reactorgebouw, ook kennis laten maken met ander, minder gevaarlijk, vertier. Nadere aankondiging van datum volgt nog.

Excursie naar een Energie Balans Woning of ander Duurzaam Gebouw.

De organisatie heeft een aantal leuke opties hiervoor aangedragen, en onderhandelingen zijn reeds in volle gang bezig. Nadere aankondiging volgt.